

Sociologie Georga Simmela

od

profesora Dr. T. G. Masaryka, člena rakouské Říšské rady v Praze

Soziologie. Untersuchungen über die Formen der Vergesellschaftung. Von Georg Simmel. Leipzig, Duncker & Humblot, 1908, 782 S.

Těžkopádná kniha. V nemnoha kapitolách (10) je pojednána rozsáhlá oblast, avšak čtenář si musí látku rozdělit sám; nadpisy nevyzdvihují dostatečně obsahy kapitol, neboť je v nich obsaženo mnohem více, než je nadpisem naznačeno, a nenacházíme ani žádné členění do podkapitol (či paragrafů). Ačkoliv jsou do většiny kapitol ještě vřazeny další exkursy, nečiní to látku a celek přehlednějším. V závěru je sice uveden věcný rejstřík, ale ten je neúplný; zmíním např. jen to, že klíčová slova jako: dějiny, filozofie dějin, stát, reprezentace, volební systém a další chybějí. Ve svém referátu nezmiňuji tento nedostatek z nějakých podružných či druhořadých důvodů: když jsem začal číst první kapitolu *Problém sociologie*, snažil jsem se zároveň na základě dalších kapitol orientovat ve vztahu sociologie k filozofii dějin, k dějinám a dalším tématům, a právě zde se ukázal index a seznam kapitol jako nedostatečný. Proto chci zároveň říci, že se mi jeví onen bohatý obsah rozsáhlé knihy jako nerozčleněný, jako pojmově nejasný; máme před sebou jednotlivé velmi dobré a cenné úvahy, nicméně sociologie jako celek a systém v knize není.

Autor *Sociologie* sice sám zdůrazňuje, že dílo je málo uspořádáno do podoby nějaké systematické souvislosti, že kniha je velmi zlomkovitá a neucelená; přesto to zdůrazňuji i já ze svého vlastního pohledu. Simmel sám chce exemplifikovat své základní pojetí podstaty sociologie a právě proti tomuto vznáším jisté pochyby – myslím, že se potvrzují i v nedostatečném členění látky.

V prvé řadě mne zajímá otázka, jaké postavení Simmel sociologii přisuzuje v systému věd. Toto je noetická [erkenntnistheoretische] a filozofická úloha klasifikace věd, již se sociologové dle Comtova příkladu ještě stále intenzívně zabývají. Simmel sám nenabízí nějakou ucelenou klasifikaci věd, ale jeho zkoumání podstaty sociologie se nakonec stejně musí obracet k nejdůležitějším problémům a pojednat o nich.

Simmel odmítá názor (Comtův), že by sociologie byla všeobsahující vědou o lidském myšlení a jednání, protože se toto jednání a myšlení odehrává ve společnosti a je jí určeno; chemie, botanika a další vědy se přece také nemohou stát částí psychologie jen proto, že předměty, jimiž se tyto vědy zabývají, jsou skutečnými pouze v lidském vědomí a podléhají jeho předpokladům. Sám náhled, že člověk je ve svém celém bytí a projevech určen vzájemným působením [Wechselwirkung], v němž žije s ostatními lidmi, musí ostatně vést ve všech tak zvaných společenských vědách k nějakému novému způsobu *pozorování*. Proto Simmel chápe sociologii jako novou *metodu* a srovnává ji s indukcí, která má být též novým principem zkoumání ve všech vědách.

Dříve, než postoupím dále v popisu Simmelova pojetí, chci vyslovit své stanovisko právě vůči tomuto určení sociologie jako nové metody: srovnání sociologie s indukcí je již na první pohled chybné. Nový způsob *pozorování* (zdůrazněno Simmelem) nemá s *metodou* nic společného, protože tento „způsob pozorování“ znamená pouze to, že lidské myšlení, cítění a jednání pozorujeme a vysvětlujeme v nové době v jeho společenské